

VRAGEN WEBINARREEKS ROBUUSTE WATERSYSTEMEN | WATERKWALITEIT

1 VRAGEN VOOR MARLOES VAN DER KAMP (WITTEVEEN+BOS)

Je had het over de plannen 2022-2027. Bedoel je de Gebiedsanalyse Water in context van de DAW Impuls? Zo nee, wat bedoelde je dan?

Ik doel op het ontwerp nationaal waterprogramma (NWP) waar de stroomgebiedsbeheerplannen, die in het kader van de Kaderrichtlijn Water (KRW) zijn opgesteld, onderdeel vanuit maken: <https://www.helpdeskwater.nl/onderwerpen/wetgeving-beleid/nationaal/nationaal-water-programma-2022-2027/>.

We merken steeds vaker bij projecten voor waterketensluiting dat impact op (grond)waterkwaliteit veelal bepalender is voor het ontwerp (en de kosten) dan doelmatige hergebruiksroutes. Hoe kunnen we een passende afweging maken tussen waterkwaliteit, hergebruiksdoelen en integrale duurzaamheid?

Uiteindelijk is het zaak om op een zo duurzame en kosteneffectieve wijze onze kringlopen te sluiten (voldoende water), waar (grond)waterkwaliteit uiteraard onderdeel is van het aspect duurzaamheid. Met name i.r.t. milieuvreemde stoffen, maar ook het inbrengen van gebiedsvreemd water kent grote uitdagingen en ook voorzichtigheid. Een eenduidig antwoord op uw interessante vraag is dan ook lastig en vraagt enerzijds een stukje ontwikkeling (zuiveringsrendement, kennis over effecten) en ook maatwerk per casus.

Uit publicaties komt naar voren dat bestrijdingsmiddelen enigszins onder controle zijn, maar dat de medicijnresten en hormonen het grote probleem zijn. Moeten we niet daarop meer focussen?

De problemen zijn zeer gebied specifiek. Daarnaast komt in de ecologische toestand het effect van alle problemen in een gebied samen. Ik vind het lastig om dan te stellen dat er meer aandacht op het één of op het ander nodig is. In mijn opinie is het zaak dat we zowel bestrijdingsmiddelen, als medicijnresten en hormonen op orde krijgen.

De opmerking dat een grote aanpak nodig is, klinkt als een open deur. Wat is de reden dat dat niet gebeurt? Of is er wel beweging achter de schermen, maar weten we dat niet?

Een lastige vraag waar dat precies aan ligt (ik ben geen bestuurskundige). Maar in mijn opinie is het onderdeel van onze bestuurscultuur waar we in te grote mate opzoek gaan naar de gemene deler (poldermodel) en beslissingen niet altijd op inhoud- en analyse baseren. Daarnaast spelen er te grote belangen voor het behouden van de status quo. Terwijl juist voor het behouden van onze eigen gezondheid en welvaart systeemveranderingen nodig zijn. Tot slot lijkt het dat schoon water als vanzelfsprekend wordt ervaren terwijl het een schaars goed is (geworden), het blauwe goud. Daarom is er denk ik weinig aandacht voor vanuit de maatschappij. De diverse documentaires (Vuilnisman, Waterlanders, Zembla, etc.) helpen bij het hoognodige veranderen van dit beeld.

Wordt de "noodzaak" van recreatiewater meegenomen? Meer monitoring is nodig voor stadswater data.

Uiteraard. In mijn bijdrage heb ik ook proberen te laten zien dat het belang van water- en waterkwaliteit alleen maar toeneemt. Een goede monitoring in al het water (ook stadswater) staat aan de basis voor het stellen van een diagnose van de toestand en geeft aanknopingspunten voor een handelingsperspectief.

Grote opgave, complex, integraal, "we moeten". Maar hoeveel mensen hebben "water" binnen hun blikveld? En als... in hoeverre zijn mensen buiten onze bubbel dat bereid te veranderen?

Het gaat over de leefbaarheid van ons land voor onszelf. Uiteindelijk heeft elke burger hier een belang in, alleen het probleem is dat nog niet iedereen dit onderkent. Je merkt dat biodiversiteit en de zorgen hierover ook steeds meer bij de burger leven en in de politiek terugkomen. Ik ben hoopvol dat, door inzet op alle lagen, we met elkaar de benodigde transitie vorm kunnen geven.

In het proces rondom de waterbeheerplannen worden mooie dingen gezegd, maar de ervaringen van de afgelopen jaren geven geen vertrouwen voor een voortvarende aanpak. Het duurt te lang, het is te weinig, het is vaak niet integraal. Hoe kunnen we de grote, urgente stappen zetten? En wie zijn er aan zet?

Om grote stappen te kunnen zetten is het belangrijk dat we fundamenteel keuzes maken. Hoe gaan we om met onze landinrichting en gebruik. Hiervoor is centrale regie nodig, dit valt veelal buiten de bevoegdheid van een waterschap. Daarnaast dient invulling regionaal en lokaal te worden gegeven. Aan de basis hiervoor staan goede gebiedsgerichte analyses die als leidend worden genomen in de besluitvorming. Dit vraagt lef op alle niveaus: van bestuurders, een integrale benadering van adviseurs en wetenschappers, en bewustwording en mondigheid van burgers.

Wat zou het speerpunt voor het bedrijfsleven moeten zijn bij de aanpak waterkwaliteit? Is het bedrijfsleven ook aangehaakt bij de KRW?

Afhankelijk van de positie van het bedrijfsleven (producenten, uitvoeringsorganisaties, adviesbureaus, agrarische bedrijven, farmacie etc.) verschuift de impact en ook de prioriteit. In de basis gaat het echter om maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) met een minimale impact op mens en milieu, of het nu gaat om het voorkomen van lozingen e.d. of het uitvoeren van goed ecologisch beheer. Waterbeheerders hebben getracht het bedrijfsleven bij de KRW te betrekken, maar gezien de omvang van het begrip 'bedrijfsleven' is dit in de praktijk beperkt.

Je promoot een gebiedsgerichte aanpak. Hoe zorg je dat het dan niet een middeling van alle belangen wordt, waardoor fundamentele keuzes niet gemaakt worden?

Voor mij staat in de basis een goede gebiedsgerichte systeemanalyse centraal. Deze analyse zal de kaders en mogelijkheden moeten aangeven waarbinnen in samenwerking naar de keuze/ het alternatief gezocht wordt.

Als Marloes stelt dat we buiten bestaande conventies moeten werken, moeten we dan juist niet afstappen van watersysteemanalyse en technische integraliteit?

Zie het antwoord op de vorige vraag. In mijn opinie zijn in de Nederlandse besluitvorming technische analyses (en inhoud) momenteel niet leidend. We stappen juist buiten conventies als we accepteren dat ons bodem- en watersysteem leidend moeten zijn en dat dus niet alles 'maakbaar' en 'mogelijk' is.

Hebben we, net als stikstof, een uitspraak nodig van de Raad van State?

Een stok achter de deur zoals bij stikstof helpt in mijn opinie uiteraard om het onderwerp te agenderen en ook middelen af te dwingen. De vraag is of dit voor waterkwaliteit werkt (de juridische verankering van de KRW is anders geregeld dan bij N2000) en/of zo'n extreme 'stok' nodig is.

2 VRAGEN VOOR MAARTEN

Doelrealisatie is inderdaad realistisch. Echter, het aanbod naar grondeigenaren is erg diffuus en velen hebben simpelweg geen tijd. Heb je ideeën hoe je het e.e.a. kan faciliteren, en het vertrouwen kan herstellen?

Met de casus Waardevol Brummen hebben we aangetoond dat we, door in het proces een stap terug te nemen en goed naar elkaar te luisteren en opzoek te gaan naar de wens achter de wens en het gezamenlijke, veel meer konden bereiken. Ook hebben we stakeholders uit deze omgeving (bewoners, boeren, bedrijven) zelf gevraagd wie er mee wilden denken over het proces. 12 stakeholders zitten nu in de klankbordgroep.

Welke bijdrage/rol kan de stedelijke ontwikkeling van woningbouw leveren aan de waterkwaliteit? Kunnen we met een nieuw watersysteem in die wijken een serieuze bijdrage leveren?

Bij de ontwikkeling van nieuwbouwwijken is het cruciaal dat er gezorgd wordt dat:

- 1 water kan infiltreren in de bodem;
- 2 op- en afspoeling van emissies beperkt wordt;
- 3 er ruimte is voor natuur.

Indien deze basisprincipes goed toegepast worden kan gezorgd worden dat de kwaliteit niet verder achteruitgaat lokaal, dan wel kan er een lokale verbetering bereikt worden, afhankelijk van de locatie. De effecten zullen zeer waarschijnlijk vrij lokaal zijn.

Hoe kun je dit opschalen naar complete deelstroomgebieden i.p.v. alleen natuurgebieden?

De werkwijze is toepasbaar op een grote schaal. De drie pijlers die we noemen: systeemanalyse, integrale benadering, en samenwerken met lef, zijn daarbij cruciaal. En misschien is het niet alleen samenwerken met lef, maar ook samenwerken met interesse, begrip en geduld → grens ontkenkend samenwerken. En uiteraard maatregelen nemen die passen bij functies en belangen. In een landbouwgebied zul je meer moeten sturen dan in een natuurgebied bijvoorbeeld.

Groot, integraal: maar hoe behoud je het evenwicht tussen die omvang/integraliteit en de beheersbaarheid/overzichtelijk houden van het proces?

Een uitstekende vraag, en wellicht ook een vraag waar geen eenduidig antwoord op is. Zelf denk ik dat het ontwerpen in 'loops' van grof naar fijn kan helpen. Door het systematisch af te pellen en behapbaar te maken in kleinere brokken. Waarbij steeds de reflectie op het oorspronkelijke doel benodigd is met de vraag: *Draagt dit nog bij aan het doel wat ik origineel voor ogen had?*

Ik lees minder boeren, maar heb je juist voor slagkracht niet meer boerenverstand nodig?

Wellicht heb je juist meer boeren nodig. Boeren die op een kleinschalige en eerlijker manier hun boterham kunnen verdienen. In de tijd zie je dat we steeds minder boeren hebben gekregen en de boeren die er bestaan juist zijn opgeschaald om te kunnen overleven. De vraag is waar dat heen gaat. Zowel in de landbouwtransitie als in de watertransitie hebben we een nieuw perspectief nodig. Deze transities zijn sterk met elkaar vervlochten en kunnen elkaar uitermate versterken, en ja, daar is zeker boerenverstand, kennis en liefde voor het gebied voor nodig.

Kunnen wij de waterkwaliteit in dichtbevolkte gebieden ooit op het niveau krijgen zoals dat in landelijk gebied is? Kunnen we de lat zo hoog krijgen?

Het hangt er uiteraard vanaf wat je onder landelijk gebied verstaat. Betreft dit gebied wat niet menselijk beïnvloed is, of het landelijk gebied wat we nu kennen? Ten opzichte van niet beïnvloed gebied is het uiteraard onmogelijk om een onverstoorde kwaliteit de bewerkstelligen, ten opzichte van het huidige landelijk gebied zijn er tal van mogelijkheden en hangt het zeer af van de context. Zo is de context Delft, als einde van het systeem, anders dan bijvoorbeeld de context Arnhem.

3 VRAGEN VOOR ALLEN

Zou ik als afstudeerstudent contact op kunnen nemen met iemand die wil sparren over de oplossing die ik voor ogen heb m.b.t. mijn afstudeeropdracht waterkwaliteitsverbetering?

Uiteraard, dat kan met Marloes van der Kamp (Witteveen+Bos).

In de toekomst hebben wij het klimaat van Normandië. Graag zou ik zien hoe ze het daar nu doen. Tevens is een land als Israël uniek geslaagd om de woestijn te laten bloeien. Nodig ze uit voor een webinar!

Interessante suggestie om ervaringen vanuit het buitenland te betrekken. De reeks is op 18 mei afgerond, maar we gaan door met een blogreeks en mogelijk een vervolg in 2022. We houden het in gedachten.